

ΤΡΙΤΗ 4 ΙΟΥΝΙΟΥ 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

A.1

1. **Λάθος** – «ἵνα μὴ κατὰ πόλεις μηδὲ δήμους οἰκῶμεν ἰδίοις ἑκάστοι διωρισμένοι δικαίοις, ἀλλὰ πάντας ἀνθρώπους ἡγώμεθα δημότας καὶ πολίτας, εἷς δὲ βίος ἢ καὶ κόσμος»
2. **Σωστό** – «ὥσπερ ἀγέλης συν νόμου νόμῳ κοινῷ συντρεφομένης.»
3. **Λάθος** – «Οὐ γὰρ, ὡς Ἀριστοτέλης συνεβούλευεν αὐτῷ, τοῖς μὲν Ἑλλησιν ἡγεμονικῶς τοῖς δὲ βαρβάροις δεσποτικῶς χρώμενος, καὶ τῶν μὲνὼς φίλων καὶ οἰκειῶν ἐπιμελόμενος τοῖς δ' ὡς ζῴοις ἢ φυτοῖς προσφερόμενος, πολέμων πολλῶν καὶ φυγῶν ἐν ἐπλησε καὶ στάσεων ὑπούλων τὴν ἡγεμονίαν»
4. **Σωστό** – «οὓς τῷ λόγῳ μὴ συν ἡγετοῖς ὅπλοις βιαζόμενος καίεις ταῦτ' οὐκ ἐνεγκὼν τὰ πανταχόθεν»
5. **Λάθος** – «προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας, ἀκρόπολιν δὲ καὶ φρουρὰν τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς»

B.1

Ο Πλούταρχος στο συγκεκριμένο ἔργο του ταυτίζει τὸ ὄραμα τοῦ Στωικοῦ Ζήνωνα γιὰ τὴν ιδεώδη «Πολιτεία» τοῦ με τὸ στρατιωτικὸ καὶ πολιτικὸ εγχείρημα τοῦ Μ. Αλεξάνδρου νὰ εγκαθιδρύσῃ ἓνα παγκόσμιον κράτος. Πέρα ἀπὸ τὴν τάση ἐξιδανίκευσης τοῦ μεγάλου ἡγέτη, ἓνας τέτοιος συσχετισμὸς ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Πλουτάρχου δείχνει τὴν ἀνάγκη νὰ ὑπάρχει (ἢ νὰ βρεθῇ ἐκ τῶν υστέρων) μίᾳ θεωρητικῇ βάσει, μίᾳ φιλοσοφικῇ ιδέα καὶ ἀξία, ποὺ νὰ στηρίζει κάθε ἀνθρώπινη πράξη, πολὺ περισσότερο ἓνα οἰκουμενικὸ ἱστορικὸ γεγονὸς.

Στο συγκεκριμένο χωρίο ἀναφέρει ὅτι ὁ Αλέξανδρος πίστευε ὅτι εἶχε ἀποσταλεῖ ἀπὸ τὸν θεὸ ὡς 1) κοινὸς ρυθμιστὴς καὶ 2) συμφιλιωτὴς ὅλων τῶν ἀνθρώπων τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Μάλιστα ἀναφέρει ὅτι ἀνταποκρίθηκε στοὺς ρόλους αὐτοὺς με τὸ νὰ ἐξαναγκάζει με τὰ ὅπλα ὅσους δὲν ἐπειθε με τὸν λόγον, συνενώνοντας σὲ ἐνιαῖο σύνολο τὰ πάντα καὶ ἀναμειγνύοντας τοὺς τρόπους ζωῆς καὶ τὰ ἥθη καὶ τοὺς γάμους καὶ τὶς συνήθειες, ὅπως σὲ μίᾳ κούπα φιλίας. Μάλιστα ἀναφέρει πὺς πρόσταξε ὅλοι νὰ θεωροῦν πατρίδα τοὺς τὴν οἰκουμένην, ἀκρόπολιν καὶ φρουρά τοὺς τὸ στρατόπεδον, συγγενεῖς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ξένους τοὺς φαύλους. Εἶναι προφανές ὅτι ὁ Πλούταρχος παραβλέποντας ἱστορικὰ δεδομένα, προβαίνοντας καὶ σὲ ἓναν ἀναχρονισμό, στηρίζεται στὴ μόνη δυνατὴ ὁμοιότητα ἀνάμεσα στὴν πολιτεία τοῦ Ζήνωνα καὶ τὸ κράτος τοῦ Μ. Αλεξάνδρου: δὲν γνωρίζουν τοὺς φραγμοὺς τῆς ἐθνότητος καὶ τῶν παραδοσιακῶν ἱστορικῶν κρατῶν. Με βάση αὐτὴ καὶ μόνον τὴν ὁμοιότητα ὁ Πλούταρχος συστοιχίζει τὸ φιλοσοφικὸ ὄραμα τοῦ Ζήνωνα με τὸ πολιτικὸ ἔργο τοῦ Αλεξάνδρου. Ὁ Πλούταρχος ἐντοπίζει ὡς καθοριστικὸ στοιχεῖο διαφοροποίησης ἢ ἐνοποίησης τῶν ἀνθρώπων τὸ δίκαιο, κατὰ προέκταση τοὺς θεσμοὺς καὶ τὴν πολιτικὴ οργάνωση. Ἑρμηνεύοντας τὴν πολιτεία τοῦ Ζήνωνα με αὐστηρὰ πολιτικούς ὅρους, εἶναι σαφές ὅτι λειτουργεῖ στὸ πλαίσιο τῶν ἱστορικῶν δεδομένων τῆς ευρύτερης ἐποχῆς τοῦ (τρὶς τουλάχιστον αἰῶνες μετὰ τὸν Ζήωνα). Στὴν ἐποχὴ τοῦ Πλουτάρχου οἱ ἰσχυρὲς πολιτικὲς ἡγεσίαι τῶν ἐλληνιστικῶν βασιλείων καὶ κυρίως τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας ἐπιβάλλουν μίᾳ ἐνιαίᾳ πολιτικῇ τάξει (pax Romana). Ἐξάλλου, τὰ γνωρίσματα τῆς νέας πατρίδας ποὺ εγκαθιδρύει ὁ Αλέξανδρος

διαμορφώνουν και μια νέα αντίληψη γι' αυτή, καθώς είναι: **α)μη εθνοκεντρική – ελληνοκεντρική**, αφού δεν κάνει διάκριση μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων, ενώ δίνεται και τέλος στις πολεμικές συγκρούσεις και επιβάλλεται υπό την αυστηρή ηγεσία του Αλέξανδρου μια ειρήνη, **β) οικουμενική πατρίδα**, αφού έχει έναν ελέω θεού μονάρχη (θεόθεν) ως ηγέτη, διέπεται από μία ασάλευτη ενότητα και ειρήνη, την οποίαν επιβάλλει διά της πειθούς (λόγω) ή της βίας (όπλοις) ο απόλυτος μονάρχης (άρμοστής / διαλλακτής) και λειτουργεί ως χωνευτήρι τρόπων ζωής και ηθών από το οποίο παράγεται μια καινούρια πολιτική ενότητα (φιλοτήσιος κρατήρ).

B2. Η πολιτική σκέψη των στωικών διευρύνει θεματικές που είχαν απασχολήσει τους κυνικούς: αμφισβητεί νόμους και ήθη, δίνει έμφαση στο φυσικό δίκαιο σε αντιπαράθεση προς το συμβατικό. Ο Ζήνων, όσο ήταν ακόμα μαθητής του κυνικού Κράτη, έγραψε μια Πολιτεία που είχε κάποια κοινά χαρακτηριστικά με την πλατωνική: διέφερε όμως από αυτήν κυρίως στο εξής: Ενώ ο Πλάτων περιέγραφε μια ιδανική πολιτεία υπό την διακυβέρνηση μεν των φιλοσόφων αλλά προς το συμφέρον όλων των κατοίκων της, ο Ζήνων περιέγραφε μια πόλη που περιλάμβανε μόνο τους σοφούς, που υπακούν στον κοινό φυσικό και ηθικό νόμο. Έτσι, η Ζήνωνος Πολιτεία ανέκαθεν θεωρούνταν ως η παγκόσμια κοινότητα των σοφών. Σύμφωνα με όσα αναφέρει ο Πλούταρχος στο απόσπασμα η Πολιτεία του Ζήωνα **α)** δεν διακρίνει τους ανθρώπους βάσει των διαφορετικών θεσμών τους (ιδίους δικαίους), **β)** σε αυτήν όλοι οι άνθρωποι είναι συμπολίτες. **γ)** σε αυτήν όλοι μετέχουν στον ίδιο τρόπο ζωής (βίος) αλλά και στην ίδια αρμονική και εύτακτη πολιτεία (κόσμος). Μοιράζονται, δηλαδή, τόσο το ζήν, όσο και το εὖ ζήν και **δ)** μοιάζει με αγέλη που βόσκει στο ίδιο κοπάδι αρμονικά (σύννομη) και διατρέφεται / ανατρέφεται με κοινές αρχές (νόμῳ κοινῷ).

Στο ίδιο μήκος κύματος και ο Μάρκος Αυρήλιος αναφέρει πως **α)** οι άνθρωποι είναι μέρη ενός συνόλου που υπακούει σε φυσικούς νόμους, ενώ δεν τους εντάσσει σε μικρότερες κοινότητες που ακολουθούν και τηρούν συμβατικούς ανθρώπινους θεσμούς και **β)** συνδέονται μεταξύ τους ως ομοειδή μέρη αυτού του συνόλου με μια συγγένεια. Έτσι, με αυτά τα δεδομένα κατά νου οι άνθρωποι δεν πρέπει να δυσανασχετούν για τίποτα που το σύνολο ορίζει στα μέρη του, αφού αξιολογικά και οντολογικά το όλον προηγείται του μέρους και έχει προτεραιότητα. Άλλωστε, το ίδιο το σύμπαν δεν εσωκλείει μέσα του τίποτα επιζήμιο για το ίδιο και δεν υπόκειται σε καμιά αρνητική εξωτερική επίδραση που να το κάνει να δημιουργεί βλάβες στον εαυτό του. Επομένως, οι άνθρωποι, κατά τον Μάρκο Αυρήλιο, πρέπει ως μέρη του κόσμου να είναι πάντα ικανοποιημένοι με οποιαδήποτε εξέλιξη αυτό τους επιφυλάσσει και να μη λειτουργούν ακοινώνητα εναρμονίζοντας κάθε αυθόρμητη τάση με το κοινωνικό συμφέρον, φέρνοντας στον νου ότι είναι «συγγενείς» με τους συνανθρώπους τους. Άλλωστε κάτι τέτοιο ισχύει και σε μια εύτακτη Πολιτεία όπου η ζωή κυλά αρμονικά και πολίτης επιδίδεται σε πράξεις ωφέλιμες για τους συμπολίτες του και ικανοποιείται με όσα η Πολιτεία του απονέμει.

B.3 α) ένταση

β) προαιρετική

γ) κράση

δ) πληθυσμού

ε) χρήσης

B.4 1. γ

2. α

3. β

4. α

5. α

Γ1. Οι αρχηγοί στην Σάμο και προπαντός ο Θρασύβουλος, ο οποίος είχε πάντα βέβαια την ίδια γνώμη, όταν άλλαξε/μετέβαλε την πολιτική κατάσταση, ώστε να επαναφέρει (από την εξορία) τον Αλκιβιάδη, [και] τέλος από τη Συνέλευση του Λαού/Εκκλησία του Δήμου έπεισε τους περισσότερους από τους στρατιώτες, και αφού οι ίδιοι αποφάσισαν για τον Αλκιβιάδη επιστροφή από την εξορία και αμνηστία, (ο Θρασύβουλος) αφού έπλευσε προς τον Τισσαφέρνη έφερε πίσω στην Σάμο από την εξορία τον Αλκιβιάδη, επειδή νόμιζε (ότι ήταν) μοναδική σωτηρία, αν αποσπάσει τον Τισσαφέρνη για χάρη τους από τους Πελοποννησίους.

Γ2. Ο Αλκιβιάδης στη Συνέλευση του Λαού μιλώντας για την πολιτική κατάσταση μεγαλοποιεί την επιρροή που ασκεί στον Τισσαφέρνη, για να φοβίσει τους ολιγαρχικούς της Αθήνας και περισσότερο για να διαλυθούν γρήγορα οι ολιγαρχικές οργανώσεις (*οἷ τε οἴκοι τὴν ὀλιγαρχίαν ἔχοντες φοβοῦντο αὐτὸν καὶ μᾶλλον αἱ ξυνωμοσίαι διαλυθεῖεν*). Παράλληλα, επιδίωκε να ενισχύσει την εκτίμηση του στρατού της Σάμου στο πρόσωπό του και να ενθαρρύνει τους στρατιώτες (*οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τιμιώτερόν τε αὐτὸν ἄγοι ἐν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πλέον θαρσοῖεν*). Τελευταία του σκοπιμότητα ήταν οι εχθροί (οι Πελοποννήσιοι) ν' αρχίσουν να έχουν μεγάλες αμφιβολίες για τον Τισσαφέρνη και έτσι να χάσουν τις υπάρχουσες ελπίδες τους (*οἷ τε πολέμιοι τῷ Τισσαφέρνηϊώς μάλιστα διαβάλλοιεν τα οκαὶ [ἀπὸ] τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλπίδων ἐκπίπτοιεν*).

Γ.3.α πλήθος – πλήθεσι

ιδίαν – ιδιαιτέραν/ ιδιωτέραν

πολλά- πλεῖστα

ἑαυτοῦ – ὑμᾶς αὐτᾶς

ὑπαρχουσῶν – ὑπαρχόντων

ἐλπίδων – ἐλπίδι

Γ.3.β. ἔπεισε – πέπεικε

ψηφισαμένων – ἐψηφισμένων

πλεύσας – πεπλευκώς

κατήγεν – κατήχε/ καταγήοχε

Γ4.α. τὰ πράγματα: αντικείμενο στο ρήμα «μετέστησε»

ἄδειαν: αντικείμενο στη μετοχή «ψηφισαμένων»

ὥς τὸν Τισσαφέρνην: εμπρόθετος προσδιορισμός κίνησης σε πρόσωπο στη μετοχή «πλεύσας»

ἐκκλησίας: υποκείμενο στη γενική απόλυτη μετοχή «γενομένης»

τῶν μελλόντων: επιθετική μετοχή, που λειτουργεί ως ετερόπρωτος προσδιορισμός, γενική προσδιοριστική αντικειμενική στο «ἐλπίδας»

οἶκοι : επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο στη μετοχή «οἱ ἔχοντες»
τῷ Τισσαφέρνει : αντικείμενο στο εχθρικής διάθεσης ρήμα «διαβάλλοιντο».

Γ4.β. πλεύσας : είναι επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο «Θρασύβουλος» που λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα «κατήγενν».
Ανάλυση σε δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση : ἐπεὶ/ἐπειδὴ ἔπλευσε

Σχολιασμός Θεμάτων

Τα θέματα κρίνονται όσον αφορά το διδαγμένο κείμενο αναμενόμενα, αν και οι παρατηρήσεις B1 και B2 έκρυβαν δυσκολίες και απαιτούσαν εμβάθυνση στη φιλοσοφία των Στωικών και στα χαρακτηριστικά της ελληνιστικής περιόδου για να απαντηθούν άρτια. Σχετικά με το αδίδακτο κείμενο, το θέμα της μετάφρασης κρίνεται ιδιαίτερα απαιτητικό, ενώ και το θέμα Γ4α έκρυβε παγίδες και προϋπέθετε λεπτομερείς συντακτικές και γραμματικές γνώσεις.

Συγγραφή Απαντήσεων

Μπισδούλη Ελένη

Σκρέκης Λουκάς